

ELS ENFRONTAMENTS ENTRE LES CORPORACIONS NOTARIALS BARCELONINES A L'ÈPOCA MODERNA *

Jordi GÜNZBERG I MOLL
Universitat Pompeu Fabra

1. INTRODUCCIÓ.

Moltes foren les denúncies, els enfrontaments i les polèmiques que per motius laborals van protagonitzar diferents gremis durant els últims segles de l'Edat Mitjana i a l'Edat Moderna¹. En tot cas, a l'hora de parlar de controvèrsies, es destaquen les protagonitzades entre els dos col·legis de notaris de Barcelona. Per trobar els orígens d'aquest conflicte, cal remontar-se al final del segle XIV, moment que coincideix amb la fundació del Col·legi de Notaris Públics d'aquesta ciutat. El punt més àlgid de l'enfrontament tindrà lloc en els segles XVII i XVIII coincidint, en algunes ocasions, amb fets històrics rellevants com l'arribada de la dinastia borbònica i la implantació del Reial Decret de Nova Planta.

Aquest debat protagonitzat pels dos col·lectius de notaris tingué una àmplia difusió a Barcelona, el motiu, la gran quantitat d'impressos i fulletons que van ésser estampats. La seva finalitat fou afirmar les seves línies ideològiques i rebatre les acusacions contràries².

Aquest article s'ha plantejat en dos apartats. En primer terme, els orígens i desenvolupament dels col·legis de notaris de Barcelona, punt de partida d'aquest enfrontament, per estudiar, a continuació, les controvèrsies presentades pels dos grups notariaus durant els segles XVII i XVIII.

2. EL COL·LEGI DE NOTARIS PÚBLICS DE BARCELONA.

El 1395 es funda el Col·legi de Notaris Públics, culminació d'un llarg procés de configuració d'una consciència notarial barcelonina³. En aquestes dates actuen fonamentalment dos grups de fedataris: els notaris públics, nomenats pels consellers i el

* Publicat la revista *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*. Barcelona, 1996, pàgs. 259-271.

veguer (com a representant del rei); i els notaris reials, nomenats directament pel monarca o pel lloctinent de la Cancelleria Reial. Encara que durant el segle XIII les diferències entre els dos col·lectius són pràcticament inexistents, a mesura que el municipi, mitjançant els privilegis, es va independitzant de la potestat monàrquica, seran els consellers de la ciutat els que adquiriran la competència de personar-se en els nomenaments. En tot cas, la potestat de crear notaris encara és un privilegi monàrquic o del veguer en el seu nom. Durant el segle XIV, convertir-se en notari públic de Barcelona es fa cada cop més difícil com a conseqüència de les exigències imposades pels consellers, que només volen acceptar persones capacitades per exercir aquest ofici. Així, l'any 1337 s'imposa com un requisit imprescindible l'examen davant del veguer, única forma de demostrar els coneixements dels aspirants⁴. També els notaris reials han de fer una prova de suficiència, encara que en presència del canceller. D'aquesta forma, durant el segle XIV es van configurant dos grups de notaris: els públics i els reials. Pertànyer a un col·lectiu notarial no exclou ésser de l'altre. El cert és que durant els segles XIV, XV i XVI, la major part dels notaris públics van ser al mateix temps notaris reials.

També durant el segle XIV, els notaris prenen consciència de ser un col·lectiu diferent d'altres grups laborals. Així, els fedataris de Barcelona mantenen una certa unitat en la defensa de les seves prerrogatives. L'any 1351, poc després d'haver-se celebrat les Corts de Perpinyà, que tanta importància van tenir per al conjunt dels notaris catalans, un col·lectiu de més de 30 fedataris envien una carta al monarca sol·licitant la revocació d'aquelles constitucions que fiscalitzaven la seva activitat. A partir d'ara, els notaris procuraran actuar de manera consensuada.

L'11 de maig de l'any 1395 el rei Joan I concedeix a tots els notaris que actuen a Barcelona un privilegi de reunió, perquè en tractar i debatre els afers relacionats amb el seu ofici no sigui necessari demanar l'obligada autorització⁵. Tradicionalment, es considera aquest privilegi com la carta fundacional del Col·legi de Notaris Públics de Barcelona, encara que en cap moment en el document es parla ni de col·legi ni de fundació. El cert és que només els notaris públics seran els que integraran aquesta nova institució, marginant els fedataris reials. En els anys posteriors, el monarca demanarà repetidament als consellers que defensin els fedataris reials, cada cop més discriminats en l'ofici notarial⁶.

En el segle XV el Col·legi de Notaris Públics va anar regulant l'ingrés i la forma de vida dels notaris públics, introduint ordinacions cada cop més restrictives en el que fa a l'accés i l'exercici de l'ofici⁷. Tot això no va fer sinó augmentar les diferències socials, polítiques i laborals entre els notaris públics i els reials. Davant d'aquesta situació, aquest últims feren

algunes protestes, satisfetes només parcialment⁸. En tot cas, la restricció laboral imposada pel Col·legi de Notaris Públics, també es produeix al finals del segle XV en altres oficis de Barcelona. Es pot dir que els notaris seguiren la mateixa dinàmica que altres col·lectius laborals.

3. EL COL·LEGI DE NOTARIS REIALS.

La fundació del Col·legi de Notaris Reials té lloc en el segle XVI. Els notaris reials, recordem, eren els nomenats pel canceller de la Reial Audiència⁹. La diferència amb l'altre grup de fedataris arrelava que el municipi no participava en el seu nomenament. Ser natural dels territoris de la Corona d'Aragó era una condició imprescindible per ésser creat fedatari reial. Aquests notaris tenien la potestat d'exercir tant en el Principat com en els regnes de la Corona d'Aragó. Durant el segle XV, els notaris reials procuraren agrupar-se, encara que no aconseguiren formar un col·lectiu uniforme. A Barcelona, la Reial Audiència fou la principal institució on els fedataris reials desenvoluparen la seva activitat. Per tant, si volien treballar com a fedataris independents, a la ciutat de Barcelona, només ho podien fer o a la seva pròpia casa o a l'escrivania de qualsevol notari públic, atès que tenien prohibit fer-ho en un obrador propi.

L'actitut contrària del Col·legi de Notaris Públics respecte als notaris reials no es va traduir en un enfrontament entre els dos col·lectius notarials. La raó era que tant a la baixa Edat Mitjana com a l'alta Edat Moderna, la majoria dels notaris de Barcelona eren al mateix temps notaris públics i notaris reials. Aquesta doble autoritat que posseïen es mantingué fins al segle XVII, època en què s'inicia l'enfrontament dialèctic entre els dos grups¹⁰.

En el segle XV, les limitacions que s'imposen als notaris reials són cada cop més nombroses. Així, la ciutat, a instància dels notaris públics, va anar aprovant normatives amb la intenció d'impedir que els notaris reials obrissin escrivanes pròpies¹¹. Important és la sentència promulgada l'any 1497 per la Reial Audiència i per la qual s'obliga a tancar totes les escrivanes que els notaris reials tenien en funcionament a la ciutat¹². Amb posterioritat, el 1524, els notaris públics presenten una reclamació davant els consellers demanant que els notaris reials no pugin exercir l'ofici de fedatari ni a la ciutat de Barcelona ni a la seva vegueria¹³.

La Fundació del Col·legi de Notaris Reials de Barcelona té lloc l'any 1544, a conseqüència d'una súplica que els notaris reials fan davant l'emperador Carles V. En aquest privilegi de fundació es parla pròpiament de Col·legi i d'uns administradors

anomenats priors. El 1585 Felip II confirma la fundació que havia fet el seu pare¹⁴. Les causes que expliquen l'inici d'aquesta institució és la importància que tenen cada cop més els funcionaris reials dins del Principat.

Tot seguit després de la fundació, es comença a estructurar la nova institució, que pren com a model el col·legi dels seus adversaris. D'aquesta manera, en pocs anys els notaris reials regularen els exàmens d'accés a l'ofici que havien de fer-se a la Reial Audiència¹⁵, l'organització de la nova institució¹⁶ i, sobretot, la impossibilitat d'actuació a la ciutat d'aquells notaris reials no matriculats en el Col·legi¹⁷.

També, en els primers anys que seguiren a la fundació, la Reial Audiència va haver de sentenciar sobre una sèrie de plets presentats pels dos col·legis notarials. Atesa la vinculació de la nova institució amb l'alt tribunal, l'Audiència va donar la raó al Col·legi de Notaris Reials¹⁸. Des d'aquest moment, l'enfrontament entre els dos col·lectius i institucions serà una constant.

4. LES CONTROVÈRSIES DELS COL·LEGIS ABANS DEL DECRET DE NOVA PLANTA.

Es pot dir que és a partir del segle XVII que s'inicia de manera plena el debat entre els dos col·lectius notarials. En aquest enfrontament s'aborden temàtiques com la història, l'antiguitat, la noblesa i les competències dels dos col·legis. Atès que els impressos i fulletons van sortir al llarg dels anys, analitzarem aquestes controvèrsies des d'una perspectiva cronològica.

La primera referència de la qual tenim constància apareix l'any 1619, quan el síndic del Col·legi de Notaris Reials respon al síndic de la ciutat recordant els carrecs, honors i beneficis que en aquest moment tenia la institució. Paral·lelament, fa extensiu els privilegis als notaris reials, sempre i quan prèviament hagin estat examinats i admesos en el col·legi¹⁹.

El 1612 els notaris públics de Barcelona redacten una resposta contra els notaris reials. La raó d'aquest manifest són les insaculacions per a la conselleria cinquena de la ciutat. Aquesta conselleria corresponia periòdicament als notaris, un dels grups que configurava l'estament dels artistes tal com havia establert el rei Ferran el Catòlic. En el manifest es diu que el nombre de notaris públics insaculats ha estat més gran que el de notaris reials. Per això, finalitzen manifestant que aquests últims sempre han tingut menys protagonisme en les institucions municipals²⁰. Davant d'aquesta publicació, la resposta dels notaris reials no es va fer esperar i en aquest mateix any també publiquen un escrit. Hi destaquen la

importància que tenen els notaris reials, no tan sols per accedir a la conselleria cinquena, sinó a més en als càrrecs d'arxiver, síndic, sostssíndic i ajudant de l'escrivania del Racional. La principal línia argumental que aporten els notaris reials és el fet que el rei Ferran el Catòlic no va diferenciar mai els dos grups notarials²¹. Per això, els fedataris reials manifesten que en les llistes dels escrivans del Consell de Cent no hi ha cap referència sobre l'autoritat dels notaris, atès que tots ells són considerats iguals²².

El 1625 els dos col·lectius tornen a publicar diversos escrits. S'incideix una altra vegada en l'elecció del conseller cinquè, de l'escrivà major i dels ajudants d'aquest últim. En aquest aspecte, el Col·legi de Notaris Públics assenyalen el major nombre de vegades que han aconseguit aquest lloc²³. En concret, els seus representants fan una detallada relació notari per notari de tots els beneficiats²⁴. Paral·lelament, els notaris reials redacten un manifest sobre les condicions i la preparació que han de reunir els seus candidats per accedir a l'ofici²⁵. Per això, rebutjen l'escrit dels fedataris públics²⁶. Per als fedataris reials, en el moment de reestructurar-se la conselleria cinquena, el rei no va fer cap mena de distinció entre els dos col·lectius. Raonament negat pels seus oponents. De nou els notaris públics tornen a emfasitzar, a través d'altra escrit, la seva preeminència a l'hora d'accedir a la conselleria cinquena²⁷. En la controvèrsia, els notaris reials recorden els drets adquirits per ocupar-la²⁸. Resumint, en els primers anys del segle XVII, hi ha un debat entre els dos col·lectius notarials. No pot oblidar-se, per tant, el poder i el prestigi que comportava tant per a uns com per als altres accedir a aquesta conselleria.

En tot cas, el 1625 finalitza aquesta controvèrsia i no serà fins pràcticament els últims anys del segle XVII quan els dos col·lectius tornaran a enfrontar-se. Fins llavors, els col·legis es dediquen només a publicar diversos opuscles sobre el funcionament de l'ofici notarial. El 1635, el Col·legi de Notaris Reials, gràcies a un privilegi del monarca Felip IV, prohibeix que els notaris exercitin a la Reial Audiència si abans no són matriculats en el Col·legi de Notaris Reials²⁹. El 1674, Ramon Pellisser redacta un escrit sobre les condicions i anys d'aprenentatge necessaris per poder formar part del Col·legi de Notaris Reials³⁰. Per la seva banda, els notaris públics responen a quatre escrivents que havien protestat davant del Consell de Cent per limitar el nombre de places a fedatari³¹. En aquesta mateixa línia s'inscriu altre interessant escrit publicat l'any 1682, pel qual els notaris remarquen el privilegi de què gaudeix el Col·legi de Notaris Públics a la hora d'admetre o no qualsevol candidat. Aquest escrit és la resposta que dona el Col·legi a la sol·licitud presentada per Antoni Oriol al rei, de ser investit directament com a notari, forma de pagament dels serveis prestats a la Corona per ell i la seva família³². El 1689, es presenta altre opuscle en el qual es remarca

l'obligació per part dels notaris públics d'estar matriculats en el seu Col.legi³³.

El 1690, després de 50 anys d'una certa pau i sense controvèrsies, els dos col.lectius tornen a enfrontar-se. Tal com diu un escrit: "si bé entre dits collegis en temps passat foren suscidades algunes controvèrsias però de alguns anys a esta part, vivian sos collegiats ab total quietut i reciproca correspondència"³⁴. Aquesta nova disputa té els seus orígens en la utilització del terme *públic* que a partir d'ara fan servir els notaris reials. Cal dir que fins llavors només els notaris examinats per la ciutat feien ús del terme³⁵. En aquesta controvèrsia també participaran tant la Casa Ciutat, és a dir, la institució més representativa del municipi de Barcelona, com la Reial Audiència, institució vinculada amb la monarquia. En un escrit, el municipi pren partit pels notaris públics de Barcelona, remarcant que només aquells fedataris nomenats per actuar a la ciutat i la seva vegueria poden ser creats notaris públics³⁶. Aquest raonament municipal no impedeix que a partir de llavors els notaris reials i el seu col.legi incloguin el terme de públic a la seva denominació.

L'any 1700 encara continuava el debat entre els dos col.legis. Atès que no s'havia pogut arribar a cap acord, la qüestió es va presentar davant la Reial Audiència. En aquest any la institució falla a favor dels notaris reials, autoritzant-los a emprar la denominació de notari públic, nomenclatura que des de feia alguns anys ja usaven. No pot estranyar aquesta sentència, a causa de l'estreta relació entre la institució i els notaris reials³⁷.

En aquest ordre de coses, durant el segle XVII també apareixen alguns escrits en defensa de privilegis, prevendes i prerrogatives d'aquestes institucions³⁸. El 1693, el Col.legi de Notaris Públics Reials imprimeixen un manifest pel qual es recorda que només els notaris reials col.legiats poden actuar en la redacció dels processos de la Reial Audiència³⁹.

5. LES CONTROVÈRSIES FINS A LA UNIFICACIÓ COL.LEGIAL.

Les controvèrsies entre els dos col.legis van continuar amb la mateixa intensitat en els primers anys del segle XVIII. Les al.legacions presentades per cada col.lectiu reflecteixen la situació política que es viu a Barcelona. En aquest període pràcticament tots els impressos fan referència a una antiguitat difusa. Aquesta situació es produeix en bona mesura a causa de la Guerra de Successió.

L'any 1701, el Col.legi de Notaris de Barcelona censuren els instruments autoritzats pels notaris reials de Lleida, encara que aquesta manifestació no afecta a la controvèrsia entre els notaris de Barcelona⁴⁰. El següent opuscle apareix anys més tard, concretament el 1722. En aquest moment té lloc l'aparició d'una nova línia de debat, que es mantindrà

durant la primera meitat del segle XVIII.

Significatiu és el fet que a partir de l'any 1714 tots els impressos publicats es redactaran íntegrament en castellà. Altre aspecte remarcable són les contínues referències al capítol 49 del Reial Decret de Nova Planta, article que parla de la conservació del Col·legi de Notaris de Número de Barcelona⁴¹.

L'any 1722 el Col·legi de Notaris Públics edita un primer fulletó. Importants són els arguments presentats on es destaquen la seva vinculació amb la monarquia i la seva desvinculació dels consellers. Per reforçar aquest fet i tal com demanava el Reial Decret de Nova Planta, s'expliquen els fets històrics, antiguitat, privilegis, prestigi i fama d'aquest col·lectiu des del segle XIV fins al XVIII. En l'imprès no és fa cap referència als notaris reials⁴².

L'any següent, el Col·legi de Notaris Reials fa una al·legació per defensar i conservar aquesta institució. En aquest moment, el Col·legi de Notaris Reials es troba en una situació política més privilegiada que els seus contraris, fet que utilitzaran per atacar el Col·legi opositor. D'aquesta forma, el fulletó menciona: "*...y aunque los notarios públicos de B. han dado linea en Memorial impresso para informar a la Real Audiencia, a fin de consultar a su magestad en favor de ellos, y contra los notarios públicos Reales Colegiados, apropiándose para sí los Privilegios y ... que éstos supieron merecer de la Real Munificencia de los señores Reyes de España*". Per reforçar el seu discurs, els notaris reials van ressaltar la seva vinculació amb la Reial Audiència i per tant, amb el rei. Per contra, denunciaven els notaris públics per haver depès del veguer i dels consellers, dues institucions desaparegudes després de la derrota de 1714⁴³. Els notaris reials no dubten a declarar el continuat suport municipal que sempre havien tingut els seus oponents, remarcant la importància dels notaris reials per ésser nomenats directament pel rei, autoritat superior al municipi⁴⁴. Per això, finalitzen dient que atès que per Reial Decret s'han derogat els càrrecs de veguer i de consellers a la ciutat de Barcelona, és incompreensible la permanència del Col·legi de Notaris Públics⁴⁵.

En tot cas, l'any 1735, Felip V confirma la continuïtat dels dos col·legis, autoritzant-los a seguir amb les seves activitats. Aquesta confirmació comportarà una sèrie de novetats en la configuració de les dues institucions. Així, apareix una nova figura, el ministre protector, procedent de la Reial Audiència amb funcions d'organització i govern⁴⁶. Com que les normatives seran molt similars en els dos col·legis, amb la circumstància d'estar les dues institucions tutelades per un mateix ministre protector, a partir d'aquest moment pot dir-se que l'enfrontament entre els col·legis notarials arriba a la seva fi.

Per aquestes dates i sota els auspicis del Col·legi de Notaris Públics, apareix una taula

de classificació de tota mena de notaris que treballen a la ciutat. S'hi posa de manifest que aquesta institució és molt més antiga que el seu oponent. Inclús quan Felip V confirma la continuïtat dels dos col·legis, els notaris públics recorden que la seva confirmació es produeix dos dies abans que la dels Notaris Reials⁴⁷. En tot cas, amb aquesta publicació finalitzen els conflictes polítics entre els dos col·legis. El 1740 els Notaris Reials editen un opuscle mencionant les reials ordenacions aprovades pel Consell de Castella el 1739⁴⁸.

6. COLOFÓ.

Pot dir-se que amb el Reial Decret de Nova Planta desapareixen les diferències entre els notaris d'una i altra autoritat, amb excepció de la competència en assumptes judicials, que històricament ha estat atribuïda als notaris reials. Amb la uniformitat en les normatives i amb la submissió a una única autoritat, s'eliminen les diferències polítiques que els dos col·legis havien mantingut. La concòrdia de pacificació entre aquestes dues institucions té lloc el 19 de juliol de 1768⁴⁹.

En el segle XIX les coincidències entre els dos col·lectius va ser sempre més grans que no pas les seves desavinences. Fins a la unificació dels dos col·legis, l'any 1852, i la posterior Llei Orgànica del Notariat de 1862, els fedataris d'una i altra institució actuen junts defensant els seus drets sobre la formació i autorització d'escriptures⁵⁰. Així, durant aquesta centúria adquireixen singular importància els plets presentats contra la família Dalmasas. La raó, el nomenament que fa aquesta família d'escrivans en alguns tribunals, degut al manteniment d'antics privilegis⁵¹. En conseqüència, es nega la validesa de tots aquells documents no autoritzats pels notaris de qualsevol dels dos col·legis⁵². Per aquest motiu, el 1837 els notaris publiquen un informe denunciant aquest fet i exigint mesures correctores⁵³.

1. P. BONNASSIE, *La organización del trabajo en Barcelona a fines del siglo XV*, Barcelona: CSIC, 1975.

2. Té singular importància l'article publicat pel malograt professor José TRENCHS ODENA, *Fuentes impresas para la Historia del Notariado Catalán (siglos XV-XIX)*, "Estudios Històrics i Documents dels Arxius de Protocols", (Barcelona), IX (1981), p. 7-25. També pot consultar-se: M.C. SIMON PALMER, *Bibliografía de Cataluña. Notas para su realización. Tomo I (1481-1765)*, "Cuadernos Bibliográficos", Madrid: CSIC, 1974, Núm. XLI y *Bibliografía de Cataluña. Notas para su realización. Tomo II (1766-1820)*, "Cuadernos Bibliográficos", Madrid: CSIC, 1982, Núm. XLII. A més R. NOGUERA DE GUZMAN - J.M. MADURELL MARIMON, *Privilegios y ordenanzas históricas de los notarios de*

Barcelona. a Centenario de la Ley del Notariado, Sección cuarta, Fuentes y Bibliografía, Barcelona, 1965, vol. II, tomo I. i també *Catálogo de la Colección de folletos Bonsoms, relativos en su mayor parte a historia de Cataluña. Folletos anteriores a 1701*, Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona. Biblioteca de Catalunya, 1974.

3. Cap a l'any 1360 un col·lectiu de més de 30 notaris envien una carta al monarca en què manifesten la seva disconformitat en l'aplicació de la Constitució de Perpinyà, referent a la inspecció de protocols i manuals. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN. *Privilegios, op. cit.*, document (doc.) número (núm.), p. 36.

4. Cfr. J. HERNANDO - J. FERNANDEZ - J. GUNZBERG, *Liber examinationis notariorum civitatis Barchinone (1348-1386)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1992 (Acta Notariorum Cataloniae; 4).

5. Cfr. J. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 42.

6. Cfr. J. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.* doc. núm. 46.

7. Entre les ordinacions que es promulguen al llarg del segle XV poden destacar-se:

Any 1416. Ordinació de la ciutat de Barcelona regulant l'Art de la Notaria.

Any 1433. Aceptació de només 2 aprenents a l'hora d'accedir a l'examen notarial.

Any 1436. Prohibició que cap convers, o fill o descendent del mateix, pugui ser notari.

Any 1445. Necessitat de 8 anys de pràctiques per a aquells que volguin exercir com a notari.

Any 1462. Ordenació per la qual els fills de fedataris tindran preferència a l'hora de ser admesos a l'examen.

Any 1465. Prohibició que els notaris reials puguin tenir escrivanies pròpies a la ciutat de Barcelona.

Any 1465. Ordenació disposant que ningú pugui ser admès a l'ofici notarial, sense el previ i favorable informe dels priors del Col·legi de Notaris.

8. Protesta presentada pels notaris reials contra la concessió de preferència als fills de notaris en els exàmens notariaus. Cfr. J. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN. *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 106.

9. Els notaris reials sempre al·legaren que eren nomenats directament pel rei. Cfr. *El Colegio de notarios publicos y reales colegiados de numero de la ciudad de Barcelona, en apoyo de la preferencia que deve tener en los concursos con el Colegio de Notarios Publicos de la ciudad*. p. 11.

10. Entre els notaris que en el segle XVI tenien les dues autoritats hi havia: Esteve Gilabert BRUNIQUEU, Pere Ferrer CAPERA, Josep SAFONT i Gaspar Montserrat XAMALLAU.

11. Ordinació promulgada el 27 de novembre de l'any 1465, per la qual es disposa que els notaris reials no podran tenir oberts obradors propis a la ciutat. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 96.

12. Sentència de la Reial Audiència per la qual s'ordena el tancament de les escrivanies que alguns

notaris reials tenien obertes a la ciutat. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núms. 126 i 127.

13. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 136.

14. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON- R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 157.

15. Té lloc l'any 1553. A partir d'aquest moment els notaris que vulguin entrar dins l'ofici hauran d'obtenir el vistiplau del Col·legi de Notaris Reials. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 148.

16. Deliberació presa pel Col·legi de Notaris Públics sobre diversos aspectes de l'organització d'aquesta institució el 15 de juliol de 1555. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 150.

17. Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegios, op. cit.*, doc. núm. 151.

18. El 1556 Cfr. J.M. MADURELL MARIMON - R. NOGUERA DE GUZMAN, *Privilegio, op. cit.*, doc. núm. 151.

19. *Iuris responsum pro syndico Collegii Notariorum regionum Barchinone contra syndicum eiusdem civitatis*, Barcelona: Sebastià Comelles, 1619.

20. *Dominus illuminatio mea. Iuris responsum pro notarios publicus Barchinone contra notarios regios*, Barcelona: Lorenzo Deu, 1620.

21. *Relació breu y substancial de fet de la causa que los notaris reales aportan contra los notaris publichs de Barcelona, sobre la inseculació dels llochs de la Casa de la ciutat*, Barcelona: Lorenzo Deu, 1620.

22. "Que tampoch no pot ser de consideració que en los dits memorials dels anys 1507 y 1510 estigan tots los notaris sub un nomine, et parèntesi, perquè lo scrivà del Consell qui scrivia dits memorials ex se ipso y prenent aquell stil, no advertint es més sinó que eran notaris, los escrivia tots en una columna, y'ls lligava tots ab una ralla, o parèntesis sub nomine de notaris...". Cfr. *Relació breu y substancial, op. cit.*, pág. 7.

23. *Discurs en fet per a provar la uniforme observantia del número de divuyt, vint y vint y sich llocs en bosse de conseller quint, artiste, scrivà major y ajudant, en favor del Col·legi dels Notaris de Barcelona*, Barcelona: [Stephanum Liberos], 1625.

24. P. MOLAS RIBALTA. *La condició social dels notaris de Barcelona a l'Edat Moderna*, a Actas del I Congrés d'Història del Notariat Català, (Barcelona, 11-13 novembre 1993), Barcelona: Fundació Noguera, 1994, p. 713-726.

25. *Sequuntur aliae ordinationes*, Barcelona, (1625).

26. *Iuris responsum pro Collegio Notariorum regionum contra Collegium Notariorum publicorum Barchinone*, Barcelona, 1625.

27. *Discursus iuris pro notariis publicis Barchinone contra notarios regios, coram doctissimo Iosepho Roca, regio consiliario*, Barcelona, 1625. També publicuen en aquest any *Initium sapientie timor Dominum. Pro notariis publicis civitatis Barchinone contra notarios regios non collegiatos*, Barcelona, [1625].

28. *Dominus illuminatio mea. Pro notariis regiis contra notarios publicos*, Barcelona: [Sebastiani Comellas], 1625.

29. *Regium privilegium*, [Barcelona, 1635].

30. *Attesor es cum presenti fidem facio ego Raymundus Pellicer actoritatibus Apostolica, atque regia notario publicus civis Barchinone*, [Barcelona, 1674].

31. *Proposicio feta en lo savi Consell de Cent, sobre la dispensació y derogació de la Ordinacions del Collegi de Notaris publichs de Barcelona*, [Barcelona], 1678.

32. *Señor. La ciudad de Barcelona representada en sus consellers y Consejo de Ciento, dize que el lugarteniente General de V.M. por medio del canciller en el mes de septiembre 1682 partizipo a la ciudad un real despacho de su magestad de 13 de julio de mismo año*, [Barcelona, 1682].

33. *Fos fe jo, Ioan Guiu, notari publich de Barcelona y escrivà dels negocis y afers del venerable Collegi de Notaris publichs de Barcelona*, Barcelona, 1689.

34. *Demostració eficaz y verdadera, en que los notaris reals y publichs per todas las terras y dominacions del Rey ... y del Collegi Real de Barcelona manifiestan la insubsistencia de las rahons, en que los notaris publichs de la mateixa ciutat y son Collegi fundam una nova pretenció*, Barcelona, 1690.

35. "Consisteix en las ditas rahons, ço es, la primera, en la observança de no haverse may intitulat publichs los notaris reals Collegiats en sas clausuras, havent deixat dit titol, com a peculiar y propi dels Notaris de Barcelona, del qual han usat sempre". Cfr. *Demostració eficaz, op. cit.*, pág. 2.

36. *Publica y verídica manifestació que la ciutat de Barcelona ostenta en desengany y resposta de un paper que han publicat los notaris reals collegiats y son Collegi, ab titol de demostració eficaz y verdadera, ab que se solidan los fonaments per los quals los notaris publichs de Barcelona deven dins dita ciutat nomenarse ab la qualitat de publichs*, Barcelona: Casa Comellas, 1690.

37. *Regia sententia lata die 20 martii 1700 in Regia Audientia Principatus Cathalonie ... in causa inter syndicum Collegio Notariorum Publicorum Regiorum Barchinone et syndicum civitatis Barchinone ac Collegium Notariorum illius*, Barcelona: Iacobus Suria, 1700.

També "Y com real sentencia promulgada a relación del Nob. Señor Don Ioseph Pastor y Mora, à los 20 de março 1700, actuario Don Ioan de Morer y Pasqual, fue declarada que los notarios Reales Colegiados de Barcelona, podían y devían usar en todas las escrituras e instrumentos de la qualidad y título de públicos y puntualmente fueron condenados los Notarios Públicos de Barcelona, y el syndico de la ciudad, que en todos los kalendarios de las escrituras, e instrumentos otorgados por los notarios públicos Reales Colegiados de Barcelona, huviesen de nombrarles y tratarles Notarios Públicos Reales colegiados de Barcelona, y que no les fuesse licito omitir esta qualitat de publicos". Cfr. *Representación, op. cit.*, págs. 10 y 11.

38. *Resolución. El Colegio de Notarios Reales de la ciudad de Barcelona fue erigido con privilegio real, concedido por el señor emperador Carlos quinto, de gloriosa memoria, a los 24 de enero de 1544, sense any i sense impressor.*

39. *Molt illustre y molt reverent senyor. Los priors y collegi de notaris publichs reals collegiats de la present ciutat de Barcelona diuen: que segons les generals constitucions de Catalunya y Reals privilegis tenen dret y facultat de actuar qualsevols procesos y causas*, Barcelona, 1693.

40. *Relació i censura feta per los magnífichs y discrets priors y Collegi de notaris publichs de Barcelona, als 11 de janer del corrent any de 1701. Sobre la legalitat de un instrument de Emancipació, Donació e Insinuació, feta en la Cort Real de Lleyda als 19 de setembre 1572*, Barcelona, 1701.

41. El capítol 49 diu: "Hallándome informado de la legalidad y pericia de los Notarios de Número de la ciudad de Barcelona, mando que se mantenga su Colegio; y si sobre sus ordenanzas y lo demás hubiere algo que prevenir, se me consultará por la Audiencia: y ordeno, que uno de los Ministros de la Audiencia Civil sea protector y asista en todas las juntas del Colegio al que se le avisará antes de tenerlas". J. CAMP I ARBOIX, *El Decret de Nova Planta*. Barcelona: Edicions Dalmau, Episodis de la Història, núm. 38, 1985, p. 56.

42. *Motivos que el Colegio de Notarios Publicos de la Ciudad de Barcelona pone en la recta superior comprehensión de la Real Audiencia para que en vista de su solidez y eficacia, se digne hacer consulta favorable a S.M. (Dios le guarde), para el logro de su conservación como contenido en el cap. 49 del R. Decreto Nueva Planta*, Barcelona: Juan Piferrer, 1722.

43. *Representación a la Real Audiencia de Cataluña por el Colegio de Notarios publicos reales colegiados de Barcelona, en defensa de la regalia de su Magestad de crear notarios en la ciudad de Barcelona y restante del Principado de Cataluña*, Barcelona: Maria Martí, 1723.

44. R. NOGUERA DE GUZMAN, *Los notarios de Barcelona en el siglo XVIII*, Barcelona, 1978, p. 15 y 16.

45. Cfr. *Representación*, op. cit., p. 78

46. Cfr. R. NOGUERA DE GUZMAN. *Los notarios*, op. cit., p. 134.

47. *Breve demostración de las especies de notarios que hay en la ciudad de Barcelona*, Barcelona, 1735.

48. *Reales autos de el Real y Supremos consejo de Castilla dados en los dias 8 de abril y 16 de mayo de 1739, confirmatorios de las Reales ordenanzas, concedidas al Colegio de Notarios Publicos Reales, colegiados de número de esta ciudad. Auto por su execución hecho por el Ilustre señor D. Francisco de Montero, como a protector de dicho Colegio...*, Barcelona: Jayme Surià, 1739.

49. R. NOGUERA DE GUZMAN. *Los notarios op. cit*, Barcelona, 1978, p. 72 y 73.

50. La unió definitiva d'ambdós col.legis es produeix el 1852. *El Col.legi de Notaris de Barcelona. Història de la seu d'una institució civil catalana*. Barcelona: Il.lustre Col.lègi de Notaris de Barcelona, 1995, p. 25.

51. Jaume I havia establert a Romeu Ferrer i als seus fills les escrivanies del tribunal del veguer de Barcelona. Amb el temps aquesta família arribà a tenir 14 escrivanies. La casa de Corbera, successora de Ferrer, també va disposar de les escrivanies dels tribunals del Batlle. Després de la promulgació del Reial Decret de Nova Planta, la casa Dalmases va mantenir les escrivanies del Jutjat del Corregidor (abans anomenada del veguer). Aquesta situació va perdurar fins al segle XIX que coincideix amb la supressió dels oficis, històricament alienats per la corona. Cfr. F. DURAN I

CAÑAMERAS. *Notas para la Historia del notariado catalán*, "E.H.D.A.P.", (Barcelona), III (1953), p. 183.

52. La Casa Dalmases disposava de la potestat de nomenar 8 o més escrivans de la Curia del Corregidor. De la mateixa forma, la casa Moià i la de Cabanes podien nomenar 3 dels 6 existents a la Reial Audiència.

53. Cfr. *Informe dado por la Comisión del Colegio de Notarios públicos reales colegiados de número de Barcelona*, Barcelona, 1837.